

Jan Charytański

"Der Bibelunterricht : Grundlagen und Beispiele", Günter Stachel, Einsiedeln-Zürich-Köln 1967 : [recenzja]

Collectanea Theologica 39/1, 171-172

1969

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

GÜNTER STACHEL, *Der Bibelunterricht. Grundlagen und Beispiele*, Einsiedeln—Zürich—Köln 1967, Benzinger Verlag, s. 245.

Profesor Günter Stachel jest znanym w Niemczech specjalistą w dziedzinie katechezy biblijnej. Jego zdaniem w obecnym czasie w tej właśnie gałęzi katechezy i katechetyki dokonuje się największy przełom. Nazywa go nawet rewolucją. Wśród przyczyn wymienia wpływ nowej egzegezy, dynamicznego pojęcia kształcenia zwłaszcza w ujęciu Siewertha, a wreszcie odkrycia hermeneutyčno-dydaktyczne. Metodyka katechezy biblijnej powinna wpływać ze współczesnych badań hermeneutycznych.

Nic zatem dziwnego, że największy, a zarazem najbardziej naukowy i trudny rozdział poświęca zagadnieniu hermeneutyki. Omawia w nim hermeneutykę filozoficzną, a następnie różne formy hermeneutyki biblijnej zarówno protestanckiej, jak i katolickiej, ograniczając się jednak w tej ostatniej jedynie do krajów języka niemieckiego.

W oparciu o tę naukową analizę autor przeprowadza krytykę dotychczasowych form. Odrzuca wszelkie psychologizowanie w katechezie biblijnej, historycyzm i racjonalno-przedmiotowe podchodzenie do słowa Bożego w Piśmie świętym. Odrzuca również stosowaną w Niemczech *Skopusmethode*, polegającą na korzystaniu z Pisma świętego jedynie dla wyprowadzenia wniosków i sformułowań dogmatycznych. Najostrzej jednak występuje przeciw stosowaniu w katechezie biblijnej tradycyjnych stopni formalnych, zwłaszcza tak zwanego zastosowania. Powołuje się przy tym na wskazania episkopatu niemieckiego dla katechetów.

Zgodnie ze swoim założeniem zależności katechezy biblijnej od współczesnej egzegezy, na podstawie swych teoretycznych rozważań formułuje konkretne wskazania dla katechety. Przeciw historycyzmowi stawia postulat przechodzenia od faktów, wydarzeń, do tkwiącej w nich tajemnicy działania Bożego i planów Bożych. Przeciw zasadom *Skopusmethode* wysuwa podstawowe idee teologii biblijnej. Pozytywizm wiedzy biblijnej pragnie zastąpić tłumaczeniem egzystencjalnym, aktualizowaniem wydarzeń biblijnych w życiu ucznia, ukazywaniem Pisma świętego jako aktualnego wezwania ze strony przemawiającego Boga, prowadzeniem do spotkania z Bogiem, Stwierdza ponadto, że nie może być mowy o jednej metodzie katechezy biblijnej. Musi ich być tyle, ile jest rodzajów literackich w Piśmie świętym, a w dodatku muszą one ulegać zmianie w zależności od wieku i zaawansowania dziecka w świat biblijny, oraz możliwości zrozumienia istotnych problemów egzegetycznych. Zasadniczo uwzględnia tylko dwa momenty: przedłużenie tematu w formie opowiadania lub czytania tekstu, oraz rozmowę egzystencjalną. Ta ostatnia jednak nie może stosować zwykłych dydaktycznych pytań, ale przede wszystkim musi się przybliżyć do medytacyjnej formy Pisma świętego, pozostawiając swobodę spontanicznego reagowania dzieci. Postulaty odnośnie języka, stosowanego na katechezie biblijnej, opiera na sformułowaniach J. Honoré w jego *Pastorale catéchétique*. Język ma być codzienny, egzystencjalny, symboliczny i obrazowy.

W drugiej części książki autor zamieścił cały szereg katechez, z których każda odnosi się do innego rodzaju literackiego Pisma świętego, a ponadto prawie każda z nich przewidziana jest dla innego wieku. Przy czym pojedyncze katechezy poprzedzone są wprowadzeniem bardziej teoretycznym, omawiającym założenia egzegetyczne, jak również i dydaktyczne.

Praca G. Stachela jest bez wątpienia konstruktywna i będzie pomocna w dostosowaniu katechezy biblijnej do wymagań współczesnych. Niemniej budzi pewne zastrzeżenia, przede wszystkim natury formalnej. Część teoretyczna składa się z trzech prac autora, tworzonych niezależnie od siebie. Stąd ciągle powracanie pewnych wątków, nużące dla czytelnika i zaciemniające zasadniczy plan autora. Co prawda autor podsuwa czytelnikowi pewne

rady przewyciężenia tej trudności, nie usuwa jednak zasadniczego braku. Również język jest niełatwy, a lekturę utrudniają ponadto częste zdania wtrącone, zamknięte nawiasami. Zasadniczym jednak brakiem pracy Stachela jest jego stanowisko wobec liturgii. Przeciwnie niż katecheci francuscy i holenderscy, a wśród niemieckich J. Dreissen, G. Stachel nie chce, by katecheza biblijna przypominała lub zbliżała się do liturgii słowa. Toteż katechezy jego, mimo teoretycznych zastrzeżeń, mało mają owej aktualizacji i spotkania z Bogiem. Wydają się zbyt przeniknięte wiedzą i problematyką egzegetyczną. Mimo wszystko jednak należy tę pracę polecić jak najbardziej wszystkim profesorom katechetyki i katechetom.

Ks. Jan Charytański SJ, Warszawa

FRITZ LEIST, *Die biblische Sage von Himmel und Erde*, Freiburg—Basel—Wien 1967, Herder, s. 255.

Fritz Leist jest filozofem religii, a nie egzegetą lub specjalistą teologii biblijnej. Co prawda w pracy swej bardziej opiera się na opracowaniach wielkich egzegetów niż na pracach z dziedziny filozofii religii. Również analizowane przez siebie rozdziały Genesis porównuje bardzo troskliwie z odpowiednimi miejscami innych ksiąg Starego Testamentu. Niemniej praca jego różni się zasadniczo od egzegetycznych opracowań tego samego zagadnienia.

Jako punkt wyjścia autor przyjmuje analizę istotnych dla niego pojęć jak „saga” (którą odróżnia od podania, legendy itp), opowieść poetycka, *Historie, Geschichte*. Na tej podstawie określa Pismo święte jako jedyną i jedną opowieść poetycką. Przedmiotem jej jest Święty Izraela, Jahwe. Pod określeniem zaś „saga” rozumie nie rodzaj literacki, ale zwrócenie się Boga do człowieka w formie zupełnie pozbawionej elementu historycznego.

Szczegółowa analiza poszczególnych elementów „sagi”, bo tak autor określa pierwsze rozdziały księgi Rodzaju, prowadzi go do odkrycia Jahwe, Boga Izraela, jako Pana wszechświata, zwróconego jednak całkowicie do człowieka. Jednocześnie odnajduje w niej prawdę o człowieku, jego dialogiczny stosunek z Bogiem, podstawową egzystencję skierowania do drugiego człowieka, a wreszcie napięcie między łaską i winą w życiu każdego człowieka.

Autor odrzuca całkowicie możliwość odniesienia do analizowanej „sagi” wszelkich pojęć filozofii greckiej, które tak zaważyły na wielu tłumaczeniach tych ksiąg. Pragnie natomiast odczytać jej treść zgodnie z doświadczeniem Izraela, przeżywającego w swej historii związek z Jahwe.

Ks. Jan Charytański SJ, Warszawa

JOSEPH MÖLLER, *Zum Thema Menschensein. Aspekte einer philosophischen Anthropologie*, Mainz 1967, Matthias—Grünewald—Verlag, s. 94.

Praca niniejsza stanowi pierwszy tom serii *Probleme der praktischen Theologie*, wydawanej pod kierunkiem L. M. Webera i A. Görresa. Jak wskazuje podtytuł pracy, serię rozpoczyna analiza filozoficzna problemu człowieka. Autor jej, Joseph Möller, jest od r. 1953 profesorem filozofii na wydziale teologii katolickiej w Tybindze, oraz autorem wielu znanych publikacji.

Uwzględniając dialogiczny charakter dzieła zbawienia, autor usiłuje ukazać, kim jest człowiek, jeden z partnerów tego dialogu. Przy wielu poszczególnych zagadnieniach szczegółowo omawia ujęcia filozofii arystotele-